

Αναστοχασμοί για τη Καινοτομία και τη Κρήτη

του Αντώνη Παπαδεράκη

π. Αντιπεριφερειάρχης Κρήτης, Επιχειρηματικότητας, Εμπορίου, Καινοτομίας & Κοινωνικής Οικονομίας

Είναι ευρέως γνωστό ότι στο επίκεντρο των πιο πολλών αναλύσεων για την κατάσταση και τις προοπτικές των λεγόμενων αναπτυσσόμενων χωρών και κοινωνιών της Δύσης, βρίσκεται ο όρος μετάβαση και ιδίως η μαγική λέξη τεχνολογική μετάβαση.

Το σύνολο των αλλαγών και των μετασχηματισμών που συντελούνται μοιάζουν να εκφράζονται στην ολότητα τους, ως η κατάρρευση της «παλιάς αρμονίας» και η εδραίωση των «συμβάσεων» της Νέας Εποχής, που προβάλλει σαν αποτέλεσμα της επαναστατικοποίησης του τρόπου παραγωγής από την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών όπως της πληροφορικής και της ρομποτικής.

Ας μη ξεχνάμε, ότι σ' όλες τις εποχές που χαρακτηρίζονται από την όξυνση των αντιφάσεων και τις «βίαιες εκρήξεις» των οικονομικών κρίσεων, οι τελευταίες αποκτούν μία διττή σημασία. Από τη μία μεριά και λόγω των κρίσεων καταρρέει το πρωθύστερο status quo, ενώ από την άλλη μεριά η κρίση προβάλλει ως το εφιαλτήριο για τη δημιουργία νέων σχέσεων παραγωγής και αναπαραγωγής του κοινωνικού όλου. Σε αυτό το πλαίσιο, η καινοτομία καθίσταται καταστατική έννοια, καθώς σύμφωνα με τον μεγάλο διανοητή και οικονομολόγο Σουμπέτερ είναι αυτές που μπορούν να ερμηνεύσουν τη μακροχρόνια δυναμική του συστήματος, δηλαδή τις εναλλασσόμενες φάσεις ανόδου και υφέσεων των οικονομιών, τους οικονομικούς κύκλους. Η ανοδική φάση ερμηνεύεται από τον Σουμπέτερ με βάση τη διεξόδυση σημαντικών καινοτομιών στο σύνολο της οικονομίας. Οι ριζικές αυτές καινοτομίες βασίζονται στην εκμετάλλευση μιας επαναστατικής τεχνολογίας. Είναι αυτά τα κύματα

ριζικών καινοτομιών που δημιουργούν αυτό που ο ίδιος ονομάζει «θύελλες δημιουργικής καταστροφής». Η καταστροφή θεωρείται δημιουργική γιατί η ανανέωση του συστήματος προϋποθέτει την καταστροφή των παλιών αναποτελεσματικών δομών και τη δημιουργία νέων, περισσότερο παραγωγικών και δυναμικών.

Συνεπώς, η σημαντικότητα της καινοτομίας δεν περιορίζεται μονάχα στο να εκφράζει νέες-σύγχρονες πιο ποιοτικές κοινωνικές σχέσεις αναπαραγωγής, αλλά συνιστά σε αρκετές περιπτώσεις τον καταλύτη για τον ριζικό μετασχηματισμό αυτών, δημιουργώντας νέες μορφές βιομηχανικής οργάνωσης και συνεπακόλουθος ανασχηματισμούς στον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας.

Σε αυτό το πλαίσιο οι σχέσεις μεταξύ επιστήμης και βιομηχανίας θα πρέπει να εκφράζονται χωρίς αντιφάσεις και με ένα τρόπο όπου τα επιτεύγματα της μιας να γονιμοποιούν την άλλη και το προβάδισμα της επιστήμης σε σχέση με την τεχνική και της τεχνικής σε σχέση με την άμεση παραγωγή γίνεται νόμος της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων. Παράλληλα, η νέα αυτή τεχνοεπιστημονική βάση της παραγωγής θα πρέπει να δημιουργήσει κοινωνικές συνθήκες άμβλυσης των ανισοτήτων μέσω δικαιότερης αναδιανομής του πλούτου, σεβασμού των εργασιακών δικαιωμάτων και δημιουργίας όρων συμπεριληπτικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια, αυτό σημαίνει ότι ο τεχνολογικός μετασχηματισμός της παραγωγικής βάσης και των επιχειρήσεων θα πρέπει απαραίτητως να επισυμβεί με όρους οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας.

Οι σύγχρονες κοινωνικές και περιβαλλοντικές

προκλήσεις μας καλούν να αναστοχαστούμε με νέους όρους και προσεγγίσεις την έννοια της καινοτομίας. Θα πρέπει από την έννοια του οικοσυστήματος της καινοτομίας να μεταβούμε στη χρήση των όρων των «εθνικών συστημάτων καινοτομίας», του «κοινωνικού καταμερισμού της καινοτόμου εργασίας» και της «κοινωνικής καινοτομίας», καθώς το περιεχόμενο αυτών των τριών εννοιών μπορεί καλύτερα να αποτυπώσει τις ενδεχόμενες στρατηγικές πολιτικές για το μέλλον.

Τα εθνικά συστήματα καινοτομίας αναφέρονται στις μη γραμμικές σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στα πανεπιστήμια / ερευνητικά κέντρα και στην κοινωνία. Περιλαμβάνουν δηλαδή όλα τα υποκείμενα / μέρη που συγκροτούν το όλο των παραγωγικών σχέσεων της καινοτομίας σε κάθε κοινωνικό σχηματισμό. Ο κοινωνικός καταμερισμός της καινοτόμου εργασίας επιχειρεί να εξηγήσει τον ειδικότερο ρόλο, τη σημαντικότητα και τη δέσμευση του κάθε μέρους στην παραγωγή των νέων καινοτομιών. Και αν οι επιχειρήσεις, τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα αποτελούν τα μέρη του σώματος της καινοτομίας, η χρηματοδοτούμενη από το κράτος δημόσια έρευνα είναι ο εγκέφαλος. Με άλλα λόγια, ο ρόλος του κράτους μέσω της χρηματοδότησης της δημόσιας έρευνας αποκτά αναλυτική προτεραιότητα και αυξημένη σημαντικότητα, καθώς σειρά καινοτομιών όπως το διαδίκτυο, το GPS, η οθόνη αφής δε θα υπήρχαν καν, εάν περιμέναμε την «αγορά» και τις επιχειρήσεις να τις προωθήσουν από μόνες τους ή εάν το κράτος έστεκε απλώς στο πλάι παρέχοντας τα στοιχειώδη. Τέτοιες ριζοσπαστικές επενδύσεις -που ενσωματώνουν ακραία αβεβαιότητα- δεν προήλθαν από επενδύσεις ιδιωτικών κεφαλαίων, ούτε από τους «πειραματιστές μάστορες του γκαράζ», αλλά από τη δημόσια έρευνα που χρηματοδότησε το κράτος.

Παράλληλα η ευρύτερη διάχυση των ωφελειών που προκύπτουν από την καινοτόμα δράση προϋποθέτει τη δέσμευση της τελευταίας στην ενσωμάτωση κοινωνικών χαρακτηριστικών. Τα τελευταία χρόνια και με την εισαγωγή του ειδικότερου όρου, αυτού της κοινωνικής καινοτομίας επιχειρείται να προσδιοριστεί

πια η ίδια η έννοια και ο ρόλος της καινοτομίας όχι στην βάση αποκλειστικά της επίτευξης κερδοφορίας, αλλά στη δημιουργία ευρύτερης κοινωνικής αξίας. Δηλαδή αναφέρεται ως εκείνη η καινοτομία για την οποία η δημιουργούμενη αξία προκύπτει πρωταρχικά για την κοινωνία ως όλον παρά για τα επιμέρους άτομα.

Η Περιφέρεια Κρήτης πρωτοπορεί στην προσπάθεια ανάπτυξης της έρευνας και της καινοτομίας, στην προσπάθεια του ευρύτερου μετασχηματισμού του παραγωγικού ιστού της Κρήτης, στη διάχυση των ωφελειών στις επιχειρήσεις, στους δημόσιους φορείς, στην κοινωνία των πολιτών. Αυτό γίνεται τους μέσω των ΠΕΠ-Κρήτης και ΠΠΑ-Κρήτης στα Ακαδημαϊκά κι Ερευνητικά Ιδρύματα μέσα από χρηματοδοτήσεις για τη βελτίωση των κτηριακών και Ερευνητικών υποδομών όπως και για την ανάπτυξη του Ερευνητικού τους έργου, και στις υφιστάμενες και υπό σύσταση καινοτόμες επιχειρήσεις των οποίων ο συνολικός προϋπολογισμός την επόμενη περίοδο ξεπερνά τα 65 εκ.€.

Άλλωστε η εμπέδωση και η ανάπτυξη εκείνων των παραγωγικών σχέσεων έρευνας και καινοτομίας που θα καταστήσουν την Περιφέρεια Κρήτης πρωτοπόρα στον ανασχηματισμό του παραγωγικού υποδείγματος προς την κατεύθυνση της δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, ισότιμη εταίρο στον διεθνή ανταγωνισμό με όρους ποιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας στα προϊόντα και τις υπηρεσίες, προϋποθέτει μια στρατηγική με μακροχρόνιο ορίζοντα και σε κατεύθυνση, που να προωθεί τις επενδύσεις, την ανάπτυξη καινοτομιών, την ενδυνάμωση του ανθρώπινου παράγοντα, την επιχειρηματικότητα εντάσεως γνώσης και να υποστηρίζεται από μία ευφυή, αποτελεσματική και αποδοτική υπερ-δομή. Είναι αυτό που ονομάζουμε Κόμβο Καινοτομίας Κρήτης και εργαζόμαστε όλοι μαζί για την δημιουργία που άλλωστε αν κοιτάσουμε πίσω στην ιστορία, οι καινοτόμες ιδέες δεν προέρχονται αποκλειστικά από την παροχή κινήτρων, αλλά κυρίως από τη δημιουργία εκείνου του περιβάλλοντος που επιτρέπει στις ιδέες αυτές να ανθίσουν.

-Από την ομιλία στα Innodays-

